

ศึกษาวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักการให้ทานในการส่งเสริมการจัดกองทุน

สวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

A STUDY OF CHARITY (DANA) AND PROMOTION OF COMMUNITY WELFARE FUND IN MAE SUK
SUB-DISTRICT, MAE CHAI DISTRICT, PHAYAO PROVINCE

พระนรินทร์ภัทร นริตติเมธี (ตาคำ)

สาขาวิชา พระพุทธศาสนา

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาเรื่องทานที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก (2) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ตามหลักการให้ทาน (3) เพื่อวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักการให้ทานในการจัดกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า ทานเป็นหลักธรรมเบื้องต้นในพระพุทธศาสนา จัดเป็นการทำบุญอย่างหนึ่งในกิริยาวัตถุ 3 คือ บุญสำเร็จด้วยการให้ การให้ทานถือว่าเป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคมพึงปฏิบัติ เพราะทานมุ่งช่วยทำลายความตระหนี่ของผู้ให้เองแล้ว ยังเป็นการอนุเคราะห์ช่วยเหลือผู้อื่น โดยจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) อามิสทาน การให้วัตถุสิ่งของ 2) ธรรมทาน ได้แก่การให้ธรรมเป็นทาน โดยการแนะนำสั่งสอนให้รู้ดีรู้ชั่ว ทั้ง 2 ประเภทนี้พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญธรรมทานว่าให้ผลอันเลิศ ผลการประยุกต์ใช้หลักการให้ทานในการจัดกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก ทำให้ได้ช่วยเหลือและสร้างหลักประกันชีวิตที่ดีให้กับคนในชุมชน เกิดเป็นความรัก ความเอื้ออาทรช่วยเหลือในการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน แสดงถึงความสามัคคี มีน้ำใจ การเสียสละเพื่อส่วนรวม เกิดการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกัน ปกป้องและสร้างเจตคติที่ดีต่อเยาวชนเพื่อนำไปปฏิบัติเป็นแบบอย่าง ก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมอันดีงามให้เกิดขึ้นในสังคม

คำสำคัญ : ทาน, หลักการให้ทาน, สวัสดิการชุมชน, กองทุนสวัสดิการชุมชน, รูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชน

ABSTRACT

This study has three purposes: (1) to study the *Dana* in the *Tipitaka*, (2) to study the model of Community Welfare Fund according to the principle of *Dana* in Mae Suk sub-district, Mae Chai district, Phayao province, and (3) to analyze the application of the principle of *Dana* to the Community Welfare fund of Mae Suk Sub-district, Mae Chai District, Phayao.

The findings revealed that *Dana* is the basic principle in Buddhism and is one of the merits in the three bases of meritorious actions. Giving is considered to be the basic virtue of human beings living together in society because it eradicates to the miserliness of the provider itself and It is also helpful to help others. They are classified into 2 types: 1) *Amissadana*, a charity done by giving objects and 2) *Dhammadana*, meritorious action by instructing people to know good and bad. The Buddha praised the Dhamma as the excellent act which results in the outstanding result. The results of the application of the principle of *Dana* in the managing of the

Mae Suk Community Welfare Fund leads to assisting and creating a good life for people in the community and also initiates love and helpfulness in living together in the society. This also shows human's unity, generosity, sacrifice for the public and by the principle of *Dana* people learn to live together and the community can cultivate a positive attitude to the youths who can follow this good exemplary practice and they can create a good culture for living together in the society.

Keyword : Dana, Principle of Dana, Community Welfare, Community Welfare Fund, Model for Community Welfare

บทนำ

คุณธรรมข้อหนึ่งที่ยังมีอยู่บริบูรณ์ในจิตใจของคนไทยก็คือ การให้ การให้นี้ไม่ว่าจะให้สิ่งใด แก่ผู้ใด โดยสถานใดก็ตาม เป็นสิ่งที่พึงประสงค์อย่างยิ่งเพราะเป็นเครื่องประสานไมตรีอย่างสำคัญระหว่างบุคคลกับบุคคล และให้สังคมมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่นด้วยสามัคคีธรรม

บทบาทของวัดและพระสงฆ์ที่ต้องทำโดยตรงคือ การสงเคราะห์ทางจิตใจ ส่วนการสงเคราะห์ทางวัตถุ นั้นจะทำได้โดยทางอ้อมด้วยการแนะนำชักจูงให้ผู้ผู้นำสิ่งของหรือบริการมาแบ่งปันให้ผู้คนที่ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน สงเคราะห์แก่ผู้ประสบความทุกข์ยาก ร่วมแก้ไขปัญหามาของชุมชนกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่การดำรงชีวิตของคนในชุมชน เมื่อรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชน เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงของชีวิต บนพื้นฐานของการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล การสงเคราะห์ของคนในชุมชนแล้ว ทำให้เกิดการทำงานร่วมกันหลายฝ่ายทั้งองค์กรชุมชน วัด หน่วยงานรัฐ และหน่วยงานท้องถิ่น หลักการของกองทุนมีความสอดคล้องกับหลักกรรมทางพระพุทธศาสนา สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมได้คือหลักของทานได้อย่างเหมาะสม ในระยะเริ่มแรกในการก่อตั้งกองทุนพระสงฆ์ในฐานะเป็นผู้นำในชุมชนได้กล่าวถึงการที่คนในชุมชนยังไม่มี ความเข้าใจในวัดพุทธประสงค์และประโยชน์ที่เขาคจะได้รับจากกองทุนก็เป็นเรื่องยากที่จะจัดตั้งได้เพราะคนจะให้หรือเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมได้ก็ต่อเมื่อได้ฟังธรรม จนรู้ว่าประโยชน์ของการให้หรือการเสียสละว่าดีอย่างไรเสียก่อน จึงจะให้และเสียสละได้ จึงมีกุศโลบายเบื้องต้นที่ทำให้คนในชุมชนเชื่อว่าเมื่อเขาเข้าไปร่วมเป็นสมาชิกแล้วเขาจะได้อะไรบ้าง จึงนำหลักกรรมใกล้ตัวที่คนในชุมชนปฏิบัติบ่อยๆในชีวิตมาใช้เป็นหลักในการชักนำคนเข้ามาร่วมเป็นสมาชิก คือหลักของการให้ทาน โดยคณะสงฆ์ ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการจึงได้นำหลักการนี้เป็นตัวนำและได้อธิบายประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของกองทุนสวัสดิการชุมชนในเบื้องต้นสามารถก่อตั้งและเปิดรับสมัครสมาชิกกองทุนได้

กองทุนสวัสดิการตำบลแม่สุกได้ดำเนินงานร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ ผู้นำชุมชน วัด โรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ภาคประชาชนต่างๆ ในรูปแบบของคณะกรรมการทำงานประสานกัน รวบรวมการกองทุนโดยมีทุนคือเงินที่สมาชิกร่วมกันจ่ายเงินสหทบจัดเป็นสวัสดิการด้านต่างๆ คือ การเสียชีวิต การรักษาพยาบาล การคลอดบุตร ทูพพลภาพ ตลอดจนการช่วยเหลือชุมชนในด้านสาธารณประโยชน์ สาธารณะสงเคราะห์ และงานพัฒนาสังคม โดยนำหลักของการให้ทานมาช่วยแบ่งปันความช่วยเหลือคนในชุมชนผ่านการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ตามศักยภาพของกองทุนโดยมีคณะกรรมการกองทุนเป็นผู้ดำเนินงานดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรมคือจัดสวัสดิการเพื่อมุ่งให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมช่วยในการสงเคราะห์ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ดีงาม เต็มไปด้วยความสุขเกิดความสุขุมความดี ความมีน้ำใจ มีมิตรไมตรีที่ดีต่อกันเสมอมา โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุกเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักโดยตรงและจัดตั้งสำนักงาน

การดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุกอยู่ในรูปแบบคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก ประกอบด้วยผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนคัดสรรกันเอง ได้แก่ ผู้นำชุมชน, สมาชิกสวัสดิการจากแต่ละหมู่บ้าน, ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ผู้แทนจากสถาบันหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น วัด โรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล เป็นต้น มีบทบาทหน้าที่ร่วมกันจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน จัดระบบการบริหาร เชื่อมประสานและทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เสนอโครงการเพื่อสนับสนุนงบประมาณ ตามโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน และรายงานผลดำเนินงานต่อสมาชิกและสาธารณะ ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างหลักประกันความมั่นคงและความเป็นอยู่ที่ดีของคนในชุมชน เกิดการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัย สงเคราะห์เกื้อกูลซึ่งกันและกันในชุมชนอันสอดคล้องกับหลักการให้ทานและ สร้างความสัมพันธ์อันดีของคนในชุมชน สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ ท้องถิ่น องค์กรชุมชนและประชาชนในการสนับสนุนระบบสวัสดิการและ เกิดระบบบำนาญภาคประชาชน โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก มีภารกิจในการ สนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาขับเคลื่อนสวัสดิการชุมชน ในเรื่องการให้คำแนะนำ การประสานงานกับหน่วยงาน งบประมาณ จัดงบประมาณ บุคลากรในการบริหาร และส่งเสริมเรียนรู้และเชื่อมโยงการจัดสวัสดิการชุมชนกับการจัด สวัสดิการและการพัฒนาอื่นๆ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุกได้รับสมัครสมาชิกกองทุนฯ รุ่นแรก จนถึงปัจจุบัน มีสมาชิกกองทุนทั้งหมด 2,863 คน มีแผนงานกิจกรรมโครงการช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาสในชุมชนครอบคลุม ทั้งตำบลด้วย

ดังนั้น ผู้ศึกษาวิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาหลักการให้ทานในพระพุทธศาสนา รูปแบบกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุกที่นำหลักการให้ทานไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานและผลการประยุกต์หลักการให้ทานในการจัด กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ประสิทธิภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา และกองทุนสวัสดิการในชุมชนอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเรื่องทานที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก
2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ตามหลักการให้ทาน
3. เพื่อวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักการให้ทานในการจัดกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน มีรายละเอียด ดังนี้

1. งานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาค้นคว้าข้อมูลโดยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักการให้ทานในพระไตรปิฎก โดยใช้เอกสารอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ วรรณคดี ฎีกา อนุฎีกา หนังสือ บทความ เอกสาร เอกสารวิชาการ รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (internet) และหนังสือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการชุมชน

2. รวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) สํารวจเก็บข้อมูลเชิงลึกที่เกี่ยวกับการจัด

สวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบมีโครงสร้าง โดยสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง คือพระสงฆ์ในพื้นที่ตำบลแม่สุก จำนวน 4 รูป คณะกรรมการกองทุน จำนวน 21 คน เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลกองทุนของบุญสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก จำนวน 1 คน และประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลแม่สุก 10 หมู่บ้าน จำนวน 35 คน รวม 61 คน

3. วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล : โดยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลภาคเอกสารและข้อมูลที่สัมภาษณ์ได้ในภาคสนาม จากนั้นจึงประมวลผล สรุปผลและนำเสนอในรูปแบบการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก เป็นกองทุนที่จัดสวัสดิการให้กับสมาชิกภายในชุมชน บนพื้นฐานของความเมตตา การช่วยเหลือเกื้อกูล การดูซึ่งกันและกัน โดยเริ่มจากผู้นำภายในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันจัดตั้งขึ้นมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงและความอยู่ดีกินดีของคนในชุมชน เกิดการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยและการสงเคราะห์กันภายในชุมชน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุกเปิดรับสมัครสมาชิกกองทุนด้วยความสมัครใจ โดยย้ําให้สมาชิกทุกคนเข้าใจในหลักการและหัวใจสําคัญของกองทุนว่า กองทุนเกิดจากการรวมตัวของคนในตำบลแม่สุกด้วยความสมัครใจ มีเป้าหมายสูงสุดคือ การดูแลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกันของคนทุกเพศ ทุกวัย อย่างไม่เลือกหน้า และกำหนดให้สมาชิกจ่ายเงินสหบทกองทุนปีละ 200 บาท เพื่อเป็นทุนทรัพย์ในการดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ ซึ่งการจ่ายเงินสหบทจำนวนดังกล่าวนี้ ซึ่งสมาชิกทุกคนได้ปฏิบัติสอดคล้องกับหลักของทาน คือการให้ การสละทรัพย์สินของตน ประโยชน์ส่วนตน ไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์เพื่อคนอื่น เพื่อคนหมู่มาก อันแสดงถึงความเป็นจิตใจที่เป็นกุศลที่จะช่วยเหลือกันภายในชุมชน ก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมอันดีงามให้เกิดขึ้นในสังคม เพราะการให้นั่นเอง (สัมภาษณ์ นางจตุติ วงศ์ไชย, 2560)

1. การจัดสวัสดิการ

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก จัดสวัสดิการมุ่งเน้นการสร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิต ความอยู่ดีกินดีของประชาชน การพึ่งพาตนเอง และการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชน ได้นําหลักพุทธธรรมที่จําเป็นต่อการให้สวัสดิการแก่สมาชิก โดยถือหลักปฏิบัติ คือ หลักการให้ทาน ซึ่งสอดคล้องกับการให้การช่วยเหลือแก่สมาชิกในชุมชน แนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก คือ การให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกด้วยการสนับสนุนการเงินในการรักษาพยาบาล ยามเจ็บป่วยไข้ การคลอดบุตร และการให้สวัสดิการในกรณีที่สมาชิกเสียชีวิต การให้ความช่วยเหลือนี้เป็นข้อตกลงร่วมกันของสมาชิกทั้งหมดที่พร้อมใจกันให้ความช่วยเหลือกับเพื่อนสมาชิก (สัมภาษณ์ นายจักร เขื่อนแก้ว, 2560) ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา การจัดสวัสดิการนี้เป็นการสงเคราะห์กันด้วยหลักการให้ทาน คืออามิสทานและธรรมทาน กล่าวคือ อามิสทาน การให้ด้วยวัตถุ การสงเคราะห์ด้วยวัตถุ คือการสนับสนุนด้วยเงินแก่สมาชิกเมื่อประสบปัญหา ส่วนธรรมทานนั้น พบว่า มีการสอบถามสารทุกข์ดําริเมื่อสมาชิกมีปัญหา โดยให้คำแนะนำที่ดี ไม่ถือพวกพ้อง เห็นแก่ประโยชน์ของสมาชิกมากกว่า

สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก จัดสวัสดิการขึ้นมาได้ปฏิบัติสอดคล้องกับวิธีการให้ทานในสํปปริสทานสูตร (อง.ปญจก (ไทย) 22/148/244-245.) ที่กล่าวถึงวิธีการให้ทาน คือ 1) ให้ทานด้วยใจศรัทธาว่า การให้ความช่วยเหลือกันเป็นสิ่งดี เป็นบุญ เป็นกุศล 2) ให้ทานด้วยความเคารพ คือสวัสดิการนั้นเป็นของที่มีคุณค่า

มีประโยชน์ 3) ให้ทานด้วยกาลสมควร เหมาะสม คือ เมื่อเวลาสมาชิกเดือดร้อนต้องช่วยเหลือกัน ดูแลกัน 4) มีจิตอนุเคราะห์ โดยไม่เสียดาย สมาชิกสละทรัพย์ช่วยเหลือผู้อื่น และ 5) ให้ทานแล้วไม่กระทบผู้อื่น คือ ทุกคนเห็นพ้องร่วมกันที่จะช่วยเหลือ เพื่อให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์และพ้นจากความทุกข์นั้น ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า สวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุกได้จัดสวัสดิการต่างๆ บนพื้นฐานการดำรงชีวิตด้วยปัจจัยสี่ โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ คือ หลักของทานหรือการให้ กล่าวคือการจัดสวัสดิการต่างๆ โดยมีจุดหมายคือ 1) ให้เพื่อเป็นการสงเคราะห์ คนในชุมชนโดยวัตถุสิ่งของ ปัจจัยสี่ เป็นการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันแจกจ่ายให้กับผู้อื่นให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ จัดเป็นอามิสทาน 2) ให้เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี เพราะคนในชุมชนได้ประพฤติปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยเจตนารมณ์อันงดงาม เป็นแบบอย่างที่ดีต้องให้กับคนในสังคม เป็นการชี้หรือนำผู้อื่นให้เห็นว่าการช่วยเหลือซึ่งกันและกันนั้นมีประโยชน์อย่างไร สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างได้ จัดเป็นธรรมทาน และ 3) ให้เพื่อเป็นเมตตาจิตกับคนในชุมชนด้วยกัน ประารถนให้ทุกคนสามารถมีความสุข มีความปลอดภัยในการดำรงชีวิตในสังคม โดยไม่มีการเบียดเบียนซึ่งกันละกัน ช่วยเหลือกัน จัดเป็นอภัยทาน

2. ด้านกิจกรรมสาธารณะ

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก ได้เข้าไปมีส่วนผูกพันกับวิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี และกิจกรรมของชุมชนให้มากที่สุด โดยการทำกิจกรรมสาธารณะช่วยเหลือชุมชนร่วมกับคณะสงฆ์ และหน่วยงานต่างๆ ตามศักยภาพของกองทุน (สัมภาษณ์ นายจำเนียร แข็งแรง, 2560) โดยมีการร่วมทำบุญหรือบริจาคทาน การออกโรงทาน เป็นการกุศลให้กับวัดต่างๆ ตามเทศกาลประเพณีท้องถิ่น การออกหน่วยปฐมพยาบาล ร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล การจัดงานวันกตัญญูผู้สูงอายุ วันสงกรานต์ การร่วมพัฒนาที่สาธารณะประโยชน์ การปลูกป่า การบวชป่า การทำฝายกั้นน้ำในชุมชน เป็นต้น ในนามของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก ทั้งนี้กิจกรรมที่ร่วมกันทำเป็นการปลูกจิตสำนึกแก่สมาชิกและคนในชุมชนให้ตระหนักถึงคุณค่าพุทธธรรมเรื่องการให้ทาน การเสียสละที่นำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานร่วมกัน

3. ด้านการพัฒนาสังคม

นอกจากกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุกจะให้ความช่วยเหลือในเรื่องสวัสดิการแก่สมาชิกแล้ว ยังมีกิจกรรมการพัฒนาสังคม ที่กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุกให้ความสำคัญ โดยได้ดำเนินการควบคู่กับการสวัสดิการหลักโดยร่วมกับองค์กรต่างๆ ในชุมชน คือ วัด องค์การบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ชุมรมผู้สูงอายุ กลุ่มผู้ติดเชื้อ กลุ่มเยาวชน ทำกิจกรรมที่ให้ความช่วยเหลือคนในชุมชนคือ ออกเยี่ยมผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสต่างๆ ที่สอดคล้องกับหลักการให้ทาน ในอรรถกถา คือ 1) มีการให้อามิสทาน การให้โดยนำสิ่งของ เช่น ข้าว น้ำ เสื้อผ้า ยารักษาโรคหรืออื่นๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตออกแจกจ่าย 2) การให้ธรรมทาน โดยการออกเยี่ยมผู้ป่วยติดเตียง หรือกรรมการบางคนเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ได้ทำการตรวจวัดสุขภาพ ช่วยทำกายภาพบำบัด แนะนำการดูแลร่างกาย การรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ เป็นต้น และ 3) การอภัยทาน ส่งความปรารถนาดีให้แก่กันและกัน การให้กำลังใจเพื่อให้คนในชุมชนมีความสุข ทั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก นอกจากจะให้ผลประโยชน์กับสมาชิกของกองทุนแล้ว ยังเผื่อแผ่ผลประโยชน์ไปยังคนในชุมชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกอีกด้วย โดยให้สมาชิกทุกคนรับรู้ว่าการให้เป็นการดี เป็นการทำบุญ การสงเคราะห์ การเสียสละ การให้ผู้อื่นมากกว่าตนเอง ทำให้สมาชิกและคนในชุมชนมีความศรัทธาและยอมรับในการรวมตัวเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชน และการจ่ายค่าสมาชิกของทุกคนมีความสำคัญต่อการดูแลคนทั้งชุมชน ซึ่งจัดเป็นธรรมทานอีกด้วย

4. การมีส่วนร่วม

การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก เกิดขึ้นจากคนในชุมชนมีความเห็นพ้องร่วมกันว่า สภาพสังคมในปัจจุบันมีความซับซ้อนมากขึ้น สมาชิกในสังคมบางคนไม่สามารถที่จะแสวงหาทรัพยากรอย่างเพียงพอ จึงทำให้เกิดการช่วงชิงทรัพยากร จนเกิดเป็นช่องว่างและเป็นปัญหาทางสังคม ระหว่างผู้ที่มีโอกาสย่อมได้รับผลประโยชน์ และได้เปรียบมากกว่าผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงโอกาสทางสังคมนั้นได้ กลายเป็นผู้ด้อยโอกาสเกิดความแตกต่างของฐานะและชนชั้นในชุมชน

ข้อสรุปจากการวิจัย

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า หลักการให้ทุนมีความสอดคล้องวัตถุประสงค์ของการจัดสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก คือ

1. ด้านสวัสดิการ

สวัสดิการเกิดขึ้นจากทุกคนที่เป็นสมาชิกได้สละทรัพย์ของตน รวมกันก่อตั้งเป็นกองทุนขึ้นมา โดยหาวิธีการที่จะช่วยเหลือกันด้วย โดยจัดเป็นรูปแบบสวัสดิการวิธีการต่างๆ โดยนำหลักการให้ทุนมาประยุกต์ใช้ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก คือตั้งแต่เริ่มมีการรวมตัวในการก่อตั้งกลุ่มขึ้นมา คือหากทุกคนไม่รู้จักการเสียสละปัจจัยหรือทรัพย์ แรงกายแรงใจ ความคิดหรือแนวทางที่จะช่วยเหลือสงเคราะห์กันแล้ว การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุกก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ เมื่อมีกองทุนเกิดขึ้นสามารถทำให้คนในชุมชนรู้จักการให้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน ช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกัน และเกิดประโยชน์สูงสุดคือทำให้ สังคม มีความมั่นคง มีความสามัคคี มีน้ำใจต่อกัน บรรณาให้คนในสังคมทุกคนมีความสุข ไม่เบียดเบียนกัน รู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ

นอกจากนั้นแล้ว สวัสดิการชุมชนของตำบลแม่สุกจะประสบความสำเร็จและเติบโตได้นั้นคือ 1) ต้องเกิดจากความเข้มแข็งของคนในชุมชน คือ เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนและเน้นการพึ่งพาตนเองให้มากที่สุดและบริหารจัดการองค์กรให้เหมาะสมกับบริบทของสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจในชุมชน 2) คณะกรรมการดำเนินงานมีความเป็นผู้นำสูงรวมทั้งเสียสละเพื่อส่วนรวมเป็นอย่างมาก คณะกรรมการของกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับตำบลนั้น ส่วนใหญ่คือ ผู้นำในชุมชน ซึ่งแต่ละคนก็มีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ดังนั้น การทำงานให้กับชุมชนจึงเป็นการแบ่งปันเวลามาเพื่อช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกด้วยกันนอกจากการทำงานให้กับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก เป็นการทำด้วยใจ โดยไม่ได้รับผลตอบแทนทางการเงิน จึงกล่าวได้ว่า เป็นการทุ่มเทแรงกายและแรงใจเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง 3) สวัสดิการชุมชนเป็นการทำให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิต มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมีความสุขกาย สุขใจ ซึ่งจะเห็นได้ว่าสวัสดิการชุมชนไม่ได้เป็นการช่วยเหลือสมาชิกยามเกิด แก่ เจ็บ และตายในรูปแบบของตัวเงินเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีสวัสดิการที่ไม่ได้เป็นตัวเงินอีกมากมาย แต่เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน และเกิดการดูแลช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน หรือกล่าวได้ว่า “เงินเป็นเครื่องมือ มิใช่เป้าหมาย” ดังนั้น การรูปแบบกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก จึงให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของคนในชุมชน และพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนจากเล็กไปใหญ่อย่างค่อยเป็นค่อยไป

2. ด้านกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ และพัฒนาสังคม

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก นอกจากจะจัดสวัสดิการกับสมาชิกของกองทุนแล้ว ยังเผื่อแผ่ผลประโยชน์ไปยังคนในชุมชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกอีกด้วย โดยสร้างความรู้จักเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่ทำร่วมกับองค์กรในชุมชน กิจกรรมที่มีการดำเนินการในกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก คือกิจกรรมมีลักษณะหลากหลาย ที่

สามารถทำร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ วัด องค์การบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ผู้สูงอายุ เด็ก เยาวชน วัยทำงาน ผู้พิการ ผู้ติดเชื้อ ทั้งที่เป็นกิจกรรมที่มีงบประมาณช่วยเหลือ และกิจกรรมที่ทำด้วยใจที่เสียสละ ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกทุกคนรับรู้ว่าการให้ การช่วยเหลือผู้อื่นเป็นการดี เป็นการทำบุญ การสงเคราะห์ การเสียสละ การให้ผู้อื่นมากกว่าตนเอง ทำให้สมาชิกและคนในชุมชนมีความศรัทธาและยอมรับในการรวมตัวเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชน นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนแล้ว ยังถือเป็นแบบอย่างที่ดีต่อลูกหลานอีกด้วย

3. ด้านการมีส่วนร่วม

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุกเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา การตัดสินใจที่จะหาแนวทางในการช่วยเหลือกันในสังคม และร่วมกันปฏิบัติและรับผิดชอบร่วมกันในเรื่องต่างๆ อันเป็นผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง การที่จะสามารถทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อแก้ปัญหาหรือหาทางช่วยเหลือกันมาซึ่งความเป็นอยู่ที่ดีของคนในสังคมได้นั้น ทุกคนต้องใช้ความเสียสละ อดทน รู้จักให้โดยเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

คนในชุมชนต้องมีความเข้าใจเป้าหมายของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่สุก คือการดูแลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกันของคนทุกเพศทุกวัย เน้นการทำให้ผู้อื่น มากกว่าตนเอง โดยคณะกรรมการกองทุนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องต้องพยายามสื่อสาร โดยสร้างทัศนคติ เช่น คนอยู่ช่วยคนตาย คนสบายช่วยคนเจ็บ หรือทำให้ทุกคนเกิดความรู้สึกว่ากองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นสมบัติของชุมชนที่พวกเขาควรภาคภูมิใจและช่วยกันรักษาให้ดำรงอยู่ต่อไปให้นานที่สุด เพราะนั่นหมายถึงพี่น้องคนในชุมชนทุกคนมีหลักประกันในด้านเกิด เจ็บ และเสียชีวิตบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง

1. ต้องมีการขยายฐานจำนวนสมาชิกให้ครอบคลุมทั้งชุมชนเพื่อให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนให้มากขึ้น
2. ควรมีสวัสดิการให้ความช่วยเหลือสมาชิกที่ประสบปัญหาด้านภัยพิบัติ เช่น อัคคีภัย
3. ควรมีการวิเคราะห์เพื่อการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุน เพื่อจะได้สามารถวางแผนการจัดสวัสดิการต่อไปในอนาคตได้อย่างมั่นคง ควรมีการลดการจัดสวัสดิการหรือการคิดการจ่ายเงินช่วยเหลือแก่สมาชิกในยามเจ็บป่วย หรือตาย ให้น้อยลงเพื่อความมั่นคงทางการเงินของกองทุนสวัสดิการชุมชนในอนาคต
4. ควรมีการสอนเรื่องการให้ การช่วยเหลือผู้อื่น แก่เด็ก เยาวชน เพื่อเป็นการปลูกฝังให้เด็กมีจิตสำนึกในเรื่องการให้ เพื่อเป็นแบบอย่างต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป ผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่าควรที่จะศึกษาในประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

- 1) ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้หลักการให้ทานกับการส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนตำบลอื่นๆ
- 2) ควรศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลอื่นๆ โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้ เช่น สังคหวัตถุ 4 ความสามัคคี เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

สัมภาษณ์ นางจตุติ วงศ์ไชย, อายุ 48 ปี. ตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา, 22 พฤษภาคม 2560.

สัมภาษณ์ นายจักร เชื้อนแก้ว. ตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา, 30 มิถุนายน 2560.

สัมภาษณ์ นายจำเนียร แข็งแรง. อายุ 48 ปี. ตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา, 20 พฤษภาคม 2560.